



DEÁK FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS SZÖVEGÉRTÉSI
VERSENY



8. évfolyam
2019. november 13.

MEGOLDÓKULCS

Figyelmesen olvasd végig a szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

**WEÖRES SÁNDOR
ÚTJA AZ ÖTTORONY
VÁROSÁBA**



„Három egész napon át
bujtam erdő vadonát,
gomba-mezőt, szikla-tetőt bejártam.
Három egész napon át
faragtam egy furulyát,
vadrózsából tündérsípot csináltam.”

(1.) „Úgy tűnt fel, egyszerre és tiszta fényvel, áthatóan, ragyogva, a frissesség nagy magányával, mint amikor a derengő esti égen kítúzi fényes fejét az első csillag.”

(Bónyi Adorján)

Weöres Sándor 1913. június 22-én született Szombathelyen.

„Édesanyám Blaskovich Mária. A Blaskovichok nagyszzebeni rácok voltak. A XV-XVI. században Nagyszzebennek rác, azaz szerb lakossága volt, csak később vált dominánssá a szászság. A család latinul tudó, hivatalnoki familia volt. Majd a Szepességbe kerültek, s néhány évszázadig a Szepességben és Sároson laktak. Nagypámat onnan helyezték át Pécsre, s ott lett idővel táblabírósnak elnök, s mint ilyen, Babits Mihály apjának a hivatali kollégája.”

„Apám furcsa, romantikus életű ember volt. Volt katonatiszt és falusi gazdálkodó.”

Amikor édesapja megkapta hadnagyi kinevezését, a következőket írták róla: „Szilárd jellemű, nyugodt kedélyű, igen jó szellemi képességekkel és felfogással bír, törekvő, a fegyvernem iránt nagy előszeretettel tanúsít. Magatartása szolgálatban: előljárók irányában engedelmes és kötelességszerűen nyílt; egyenrangúak irányában: barátságos és előzékeny; alárendeltek irányában: következetes és jóakaró.”

Weöres Sándor Pápán kezdte az elemi, ahol édesapja akkor állomásozott. Ez éppen az 1919-20-as tanév volt, s eközben került sor édesapja kényszernyugdíjazására, és a család visszatért Csöngére, hogy a maradék birtokon gazdálkodják. Weöres a második osztályt már itt járta.

„Vas megye országunk legváltozatosabb megyéje. Sűrítve és kicsiben majdnem az egész Európa benne megtalálható. Délkeleti szöglete, Jánosháza és környéke, mediterrán jellegű, mintha Itáliában járnánk. De már néhány kilométerrel északabbra Karakó, a kelet-európai sztyeppéket idézi. Celldömök mellett a Sághegy, a Balaton menti bazalthegysor szélső tagja, kialudt vulkán, bora Badacsonyéval és Somlóéval versenyezhet. Körülötte a Kemenes-hát, Gérce, Nagysimonyi, Csöngé, az ukrán dombvidék bánatos szépségéhez hasonló.” - emlékezett Weöres évtizedekkel később szülőhelyére.

Csöngé Petőfi révén is kapcsolódik a magyar irodalmi hagyományhoz. Itt élt ugyanis az a Csáfordi Tóth Ferenc nyugalmazott őrnagy és földbirtokos, akinek tizenhét éves leányába Petőfi beleszeretett, amikor 1839-ben néhány hónapig Ostffyasszonyfán tartózkodott, s többször megfordult Csöngén. Csöngé tehát Petőfi első szerelmesvers-sorozatáról, a Róza-versekről nevezetes falu irodalmunkban. S e boldogtalan szerelem történetét éppen az a Hutter Zsigmond derítette föl, aki a falu lelkésze és Weöres Sándor hitoktatója volt. Ő volt az első mester Weöres életében, őt követte Pável Ágoston, Fülep Lajos, Füst Milán, Hamvas Béla. Édesanyján kívül tőle kapta az első könyveket.

Már kisgyermekként Shakespeare-t, Madáchot vagy német nevelőnője révén Schiller drámáit és a német költészetet olvasta, persze eredetiben. Édesanyja Ady és Babits verseskönyveit hozatta meg számára.

(2.)Közben teltek-múltak az évek. Weöres Sándor bármilyen érett gyermek volt is, nemcsak írt, olvasott és a világ menetén elmélkedett, hanem dolgozott a határban, ahogy tudott, segített apja gazdaságában, borjút, tehenet, disznót őrzött, szőlőt fattyazott, összeszedegette a tövek alján a növekedést akadályozó köveket. Ezt a munkát nem kedvelte. Inkább mechanikus szeretett volna lenni, a gépek iránt vonzódott, kerekek, csapok, csavarok érdekelték, szívesen elbajlódott alkatrészekkel és szerszámokkal. Apja, aki fiából komoly tudományú gazdaembert akart nevelni, kapva kapott ezen a jó hajlamon, és amikor fia elérte a középiskolás kort, a szombathelyi reáliskolába íratta.

„Az iskolával való kapcsolatom nagyon különös volt. A tanáraink egyrészt sokat foglalkoztak velem, másrészt kissé egyetemzerűen végeztem én a középiskolát, gyakran inkább az iskola mellé jártam, mint bele. Így aztán annak ellenére, hogy a tanárok részben szerettek és becsültek, mégis rúgtak egyik iskolából a másikba, mint a futball-labdát. Egyáltalán nem voltam könnyen kezelhető diák. Csak azt tanultam, ami érdekelt.”

Így érettségizett le 1932 tavaszán a soproni Széchenyi István Reálgimnáziumban magántanulóként. A vizsga hivatalosan pontot tett a gyermekévek végére, de Weöres egyébként is messze járt már ekkor, verseit országos lapok közölték, a legnagyobb költőkkel levelezett, és nevét kezdte már szárnyára venni a hír.

(3.)A terveit szövő ifjú poéta a nagy nehezen megszerzett érettségi után, 1933 őszén Pécssett tűnt föl az első világháború után Pozsonyból odatelepített Erzsébet Tudományegyetem hallgatójaként. Először történelem-földrajz szakra iratkozott, a következő esztendőben a jogi karon kísérletezett, végül a filozófia-esztétika szakon kötött ki. Várkonyi Nándor emlékezése szerint hanyag diák volt az osztályzás mércéje alapján, de lankadatlan dolgozott saját szellemi érdeklődésének kielégítésén.

Pécs erre alkalmas helynek is bizonyult, mert a város kulturális élete fölélénkült az egyetem megszerveződése után. A Bölcsészettudományi Kar állta a versenyt a budapesti és a szegedi egyetemmel, a növendékek képzését kiválóan felkészült tudósok irányították, mint például Tolnai Vilmos, nyelvész és irodalmár; Kerényi Károly, világhírű klasszika-filológus.

A pécsi egyetemi élet hozta össze Takáts Gyulával és Tatay Sándorral, később Csorba Győzővel, akikkel életre szóló barátságot kötött. Az 1933-tól 1943-ig tartó korszakot egy év kivételével Pécssett töltötte.

Első egyetemi féléve még le sem telt, amikor szállásán összehívta barátait, és ötletet ötletre rakva megtárgyalta velük egy közösen indítandó folyóirat tervét. A lap címe, Pécs jelképére hivatkozva, *Öttorony* lett. Célja a dunántúli, elsősorban pedig a Baranya megyei irodalom kihangsúlyozása volt, az, hogy a pannóniai írók ne csak a pesti orgánumokon keresztül, de a főváros kikapcsolásával is szólhassanak az ország közönségéhez. Új művészeti gyújtópontot akartak Pécssett létesíteni, mint ahogy azt Szegeden az ottani Fialatok Társasága már részben keresztülvitte.

„Weöres az Ágoston utca 5. szám alatt lakott, egy hentes- és mészárosmesternél, hátul az udvari szobában. A szoba szimpla ajtaja egyenesen a szemközti mészárszékre nyílt, küszöb sem volt, és ablak is csak egy. Előnye is csak annyi, hogy nagyon olcsó volt, és közel volt a belváros és az egyetem. Weöres sokáig lakott itt. Összebarátkozott a hentesel, aki az első verseskötetének, a *Hideg vannak nyomdászamláját* egy szép kövérre hízott disznóval egyenlítette ki. Így lett mecénás a hentesmesterből. Ide hívta össze a lapalapító szerkesztőségi gyűlést Weöres. Várkonyi Nándor jelenléte tette igazán fontossá az összejövetelt. Ha ő nincs ott, csak a szokásos egyetemista fecsegés, kocsmai sóhajtozás lesz az egészből. Az ifjú író- és költőpalánták, jog- és bölcsészhallgatók gyülekeztek a kis szobában, akiket Várkonyi már bevont a Janus Pannonius Társaság munkájába. [...] Pár perccel előbb már szóba került a lap címe [...]

- Á, értem, öt torony! - mondta Várkonyi. – Erre magam is gondoltam, csak az nyugtalanított, hogy a német Fünfkirchen jut az emberek eszébe, de ha ti is úgy gondoljátok, nem baj, ne törődjünk vele.
- Öt égbe nyúló torony! Nagy szimbólum – jegyezte meg Ficzkó Gyula.

- Úgy van – Szólt Takáts Gyula -, de mindent csak szépen, pontosan, precízen. Mik azok a szimbólumok? Nagy hiba volna, ha ezt csak úgy általánosságban kijelentenék itt.
- Jelentőségük lehet elvi, de lehet praktikus is – szólt valaki.
- Szépirodalom, kritika, képzőművészet, zene, színház.”

A folyóirat az erőfeszítések és az első biztató sikerek ellenére elhamvadt, és tervét nem sikerült megvalósítani. Az effajta meghiúsult vállalkozások akkoriban nem is mentek ritkaságszámba.

Annál ritkább, bizonyító értékű dokumentuma az ifjú poéta szervező aktivitásának, gyakorlati leleményességének és elvi eltökéltségének az a módszeres tevékenység, ahogy a lapalapítás körül bábáskodott. Ez már a nemzedéki öntudat megnyilatkozása volt.

(4.)Weöres Sándor 1943-ban lezárta a pécsi éveket, de az ezt követő öt esztendőben a pécsi Sorsunk folyóiratban még rengeteg műve jelent meg. Többek között A versfüzerek egyike, tíz dal a Holdbeli csónakos című bábjátékból, Weöres első színpadi művéből. A darabot azonban hiába szerették volna bemutatni rögtön keletkezésekor, az 1940-es években, ez csaknem négy évtizeddel később, 1979-ben valósult meg.

A következő oldalon a Pécsi Nemzeti Színház honlapján található bemutatót látod a darabról.



Holdbéli csónakos

Írta: Weöres Sándor
Zeneszerző: Melis László
Rendező: Almási-Tóth András
kalandos játék két részben
Bemutató: 2015.09.25.

■ Nagyszínház

Díszlettervező: Rózsa István
Jelmeztervező: Lisztópád Krisztina
Koreográfus: Kulcsár Noémi
Ügyelő: Háber László
Súgó: Tulik Tímea
Rendezőasszisztens: Markó Rita

Jégapóhoz, a magyarok fejedelméhez négy király érkezik leánykérőbe: Idomeneus, krétai király; Memnon, szerecsen fejedelem; Dumuzi, sumir főpap és Huang-ti kínai császár. Hatalmas hadsereget, végtelen gazdagságot, világot igazgató mágiát és gyönyörködtető művészetet kínálnak a magyar királykisasszony kezéért. Ám Pávaszem királylány egészen másra vágyakozik. Titokban szerelmes az elérhetetlen Holdbéli Csónakosba, és egyetlen vágya, hogy az égi birodalmába maga mellé emelje. A királykisasszony Medvefia, a lapp királyfi segítségével elmenekül kéri elől, és ezzel elkezdődik világszerte kalandja. Társul szegődik a klasszikus vásári bábjáték három csibébe, Vitéz László, Paprika Jancsi és Bolond Istók. Idegen országokon, csodás tájakon utaznak, számtalan kalandot élnek át együtt. A mese végére Pávaszem nem csupán a világot ismeri meg, de önmagát és az igaz szerelmet is.

„A szerző e darabjára különösen illik a régi magyar kifejezés: drámaköltő műve. A mesék és mítoszok kortalan világába visz minket, ahol a varázslat és a játékoság az úr, miközben a gyermeki és az abszurd humor váltakozik kiszámíthatatlanul. Weöres Sándor varázsló.”
Ágoston Zoltán, a Jelenkor irodalmi folyóirat főszerkesztője

Szereposztás

A HOLDBELI CSÓNAKOS: Kállai Gergely
SÓLYOMÁRUS LEÁNY,
SÓLYOMISTENNŐ, GYÖNGYVÉR -
Jégapó udvari énekesnője, TEMORA -
kelta királynő: Kulcsár Viktória
JÉGAPÓ - magyar fejedelem:
Stenczer Béla
PÁVASZEM - Jégapó leánya: Györfi Anna
MEDVEFIA - lapp trónörökös,
CROMLECH SZELLEME - láthatatlan
személy: Józsa Richárd
BOLOND ISTÓK, HUANG-TI - kínai
császár, KÍNAI BÖRTÖNŐR, KÍNAI
HÓHÉR: Tóth András Ernő
MEMNON - szerecsen fejedelem:
Németh János
IDOMENEUS - krétai király:
Vidákovics Sziláven
HELENA: Stubendek Katalin
VITÉZ LÁSZLÓ: Götz Attila
PAPRIKA JANCSI, DUMUZI - sumir
főpap: Széll Horváth Lajos
LAPÁTOS HINDU: Matola Dávid

Kiemelt támogatók



Kiemelt partnerek



Médiapartnerek



**Központi elérhetőség,
telefonközpont:**
Telefon: +36 72 512-660

Jegyinformáció:
Telefon: +36 72 211-965 |
+36 72 512-669 | +36 72
512-675 |
E-mail:
szervezes@pnsz.hu

Igazgatóság | Titkárság:
Telefon: +36 72 512-671 |
E-mail:
titkarsag@pnsz.hu

Sajtó, kommunikáció:
Telefon: +36 70 967 4512 |
E-mail:
kommunikacio@pnsz.hu

Szövegértési feladatok (40 pont)

1. Az olvasottak alapján válaszold meg az alábbi, Weöres Sándorra vonatkozó kérdéseket!

a) Melyik században és megyében született? (2p)

20., Vas megyében

b) Milyen nemzetiségű volt az édesanyja? (1p)

szerb

c) Milyen tisztséget töltött be a nagyapja Pécsen? (1p)

táblabíró

d) Az olvasáson kívül mi érdekelte még gyermekkorában? (1p)

A gépek iránt vonzódott, kerekek, csapok, csavarok érdekelték. Szívesen elbajlódott alkatrészekkel, szerszámokkal.

e) Hol, mikor és melyik intézményben tett érettségi vizsgát? (3p)

Sopronban, 1932-ben, a Széchenyi István Reálgimnáziumban

8 pont	
--------	--

2. Fogalmazd meg saját szavaiddal a szövegből vett kifejezéseket! Több jó megoldás elfogadható.

domináns:

meghatározóbb

jó felfogással bír:

éles eszű

szilárd jellemű:

erős jellemű

törekvő:

igyekvő

nyugodt kedélyű:

higgadt

jóakaró:

pártfogó

6 pont	
--------	--

3. Ki nem volt Weöres Sándor mestere, tanítója? A helyes válasz betűjelét karikázd be!

A) Hutter Zsigmond **B) William Shakespeare** C) Fülep Lajos

D) Kerényi Károly E) Füst Milán

1 pont	
--------	--

4. Magyarázd meg röviden, hogyan kapcsolódnak Weöres Sándor életéhez az alább felsoroltak!

a) Blaskovich Mária: **édesanyja**

b) Csöngé: **édesapja kényszernyugdíjazása után a család ide tért vissza**

c) Csorba Győző: **a pécsi egyetemi élet által barátok**

d) Ötöröny: **a barátaival közösen indítandó folyóirat címe**

e) Holdbeli csónakos: **első színpadi műve**

f) Hideg van: **első verseskötete**

6 pont	
--------	--

5. Igazak (I) vagy hamisak (H) az alábbi állítások? Megoldásaidat írd az állítások elé!

- I Weöres Sándor hírneve már elterjedt, mire az érettségi vizsgát teljesítette.
- H Bár a költő többször az „iskola mellé járt”, mégis minden tantárgyból kitűnően teljesített.
- H Csöngé Ady Endre révén is kapcsolódik a magyar irodalmi hagyományhoz.
- I Weöres Sándor összesen kilenc évet töltött Pécsen.
- I 1979-ben mutatták be először Weöres Sándor első színpadi művét.

5 pont	
--------	--

6. A szöveg alapján fejezd be a megkezdett állításokat!

- a) Csöngé azért nevezetes falu irodalmunkban, mert **Petőfi is többször megfordult itt, amikor Csáfordi Tóth Ferenc lányába beleszeretett, és itt írta első szerelmesvers-sorozatát, a Róza-verseket. (2p)**
- b) A tervezett Öttorony c. folyóirat célja volt, **hogy kihangsúlyozza a Baranya megyei irodalmat és az írók a főváros kikapcsolásával is szólhassanak az ország közönségéhez. (2p)**

4 pont	
--------	--

7. Mi tette lehetővé azt, hogy Weöres Sándor Pécsen szellemi érdeklődését kielégítse? Fejtsd ki röviden ennek két bizonyítékát a szöveg alapján!

- a) **A kulturális élet felélénkült az egyetem megszerveződése után, kiválóan felkészült tudósok tanítottak itt. (2p)**
- b) **Az egyetemi élet hozta össze a barátaival: Takáts Gyulával, Tatay Sándorral, Csorba Győzővel. (2p)**

4 pont	
--------	--

8. Mit tudhatsz meg a Pécsi Nemzeti Színház honlapján található bemutatóról?

- a) Kik segítették a rendezőt abban, hogy a darabot színpadra állítsa? A helyes válaszokat húzd alá! **(1p)**

zeneszerző, ügyelő, díszlettervező, jelmeztervező, súgó, koreográfus, rendezőasszisztens

Csak az összes helyes válasz jelölése esetén jár 1 pont.

b) Kik azok a színészek, akik a legtöbb szerepet játszották a darabban? (2p)

Kulcsár Viktória, Tóth András Ernő

c) Ki az, aki méltatta a darabot, de nem a színház alkalmazottja? (1p)

Ágoston Zoltán

d) Milyen kommunikációs csatornákon szerezhettek információkat a nézők az előadásról? (2p)

telefon, internet, újság, rádió, televízió

6 pont	
--------	--

Helyesírási és nyelvtani feladatok (40 pont)

1. Kapcsolj a tulajdonnevekhez *-val, -vel* toldalékot, majd írd le őket helyesen!

Blaskovich + *-val, -vel* = **Blaskovichcsal**

Takáts + *-val, -vel* = **Takátscsal**

Tatay + *-val, -vel* = **Tatayval**

Hutter + *-val, -vel* = **Hutterraal/Hutterrel**

4 pont	
--------	--

2. Nevezd meg az idézetben vastag betűvel kiemelt szavak szófaját!

„Úgy **tűnt fel**, egyszerre és **tiszta** fényvel, áthatóan, **ragyogva**, a **frissesség** nagy magányával, **mint** amikor a **derengő** esti égen kitűzi fényes fejét **az első** csillag.”

szó	szófaj	szó	szófaj
tűnt fel:	ige (igekötős)	mint:	kötőszó
tiszta:	melléknév	derengő:	folyamatos melléknévi igenév
ragyogva:	határozói igenév	az:	határozott névelő
frissesség:	főnév	első:	sorszámnév

8 pont	
--------	--

3. Mit is jelent valójában a szöveg? Hogyan oldható fel az alábbi részletben kiemelt szavak jelentése? Töltsd ki a táblázatot a minta alapján!

„Weöres az Ágoston utca 5. szám alatt lakott, egy hentes- és mészárosmesternél, hátul az udvari szobában. A szoba szimpla ajtaja egyenesen a szemközti mészárszékre nyílt, küszöb sem volt, és ablak is csak egy. Előnye is csak **annyi**, hogy nagyon olcsó volt, és közel volt a belváros és az egyetem. Weöres sokáig lakott **itt**. Összebarátkozott a hentesel, **aki** az első verseskötetének, a *Hideg vannak nyomdászamláját* egy szép kövérre hízott disznóval egyenlítette ki. **Így** lett mecénás a hentesmesterből. **Ide** hívta össze a lapalapító szerkesztőségi gyűlést Weöres. Várkonyi Nándor jelenléte tette igazán fontossá az összejövetelt. Ha **ő** nincs **ott**, csak a szokásos egyetemista fecsegés, kocsmai sóhajtozás lesz az egészből.”

...előnye is csak annyi...	Mennyi? / Mi?	<i>olcsó, a belvároshoz és az egyetemhez közeli</i>
sokáig lakott itt	Hol?	a mézárosmesternél, az udvari szobában
aki az első verseskötetének	Ki?	a hentes
így lett mecénás	Hogy?	a nyomdászamlát egy disznóval egyenlítette ki
ide hívta össze	Hová?	az udvari szobába
ha ő nincs	Ki?	Várkonyi Nándor
ha ő nincs ott	Hol?	az udvari szobában

6 pont	
--------	--

4. Elemezd az alábbi példamondatot, majd válaszolj a kérdésekre!

Weöres Sándor a mézárosmester udvari szobájában lakott. (5 pont)

Jbirt. **J**min. **H**hely

a) Hány szó szerkezetre bontható fel a mondat? Csak egy számot írd! (1p)

4

b) Milyen fajtájú a mondat állítmánya? (1p)

igei állítmány

c) Mi a mondat alanyának a kifejezőeszköze? (1p)

főnév/tulajdonnév

d) Melyik helyesírási alapelv szerint írjuk az alanyt? (1p)

A hagyomány elve szerint.

e) Melyik mondatrészt fejeztük ki összetett szóval? (1p)

birtokos jelző

f) Írd le a minőségjelzős szó szerkezetet! (1p)

udvari szobájában

g) Bontsd szóelemekre az alábbi szót! (1 = szótő, 2 = képző, 3 = jel, 4 = rag) (3p)

s z o b á j á b a n = szobá + -já + -ban; 1+3+4

h) Magyarázd meg, hogy a példamondatban miért határozó a **szoba** főnév! (1p)

Azért, mert határozórag kapcsolódott a szótőhöz.

15 pont	
---------	--

5. Javítsd ki az alábbi szöveg helyesírási hibáit! Az egész szöveget nem kell újra leírnod.

Köztudott, hogy Weöres csoda gyerek volt. Tizenötévesen írt, *Öreg*ek című verséből Kodály Zoltán kórusművet komponált, s amikor Pécsre jött, rendszeresen közölte már verseit a *nyugat*, a legrangosabb magyar irodalmi folyóirat. Babitscsal, Kosztolányival, Füst Milánnal, neves írókkal és szinte minden valamirevaló fiatal pályatársával levelezett, s ahogy Babitsnak küldött egyik leveléből kiderül, „felségesen” érezte magát a városban. Fiatal barátaival kávéházakba, kiskocsmákba, színházba járnak, s 1934. tavaszán, *Hideg van* címmel megjelenik itt az első verseskötete.

Megoldás: csodagyerek, tizenöt évesen, Nyugat, pályatársával, egyik, érezte, 1934 tavaszán

7 pont	
--------	--

A felhasznált források:

<https://mek.oszk.hu/08300/08337/08337.htm>

P. Horváth Tamás: *Öt torony*. Pécs, 2015-2016

Készítette: Lévai Attila